

Branyiszkó

Nem magyar szó, de búvös hangzásu s ha eszünkbe jut, büszke örömmel dobog meg szivünk. A határtalan, igaz nagy örömet, mely lelkünket a Branyiszkó-név említésekor átjárja, csak halhatatlan nagy költőnk, Petőfi szavaival tudjuk kifejezni:

„Magyar vagyok. Büszkén tekintek át
A multnak tengerén, ahol szemem
Egekbe nyuló kősziklákat lát,
Nagy tetteidben bajnok nemzetem.
Európa szinpadán mi is játszottunk,
S miénk nem volt a legkisebb szerep;
Ugy rettegé a föld kirántott kardunk,
Mint a villámot éjjel a gyerek“.

Branyiszkó is egyike ezen egekbe nyuló kőszikláknak, hol a magyar honvéd névre az örök dicsőség koszorúja borult. Az Északnyugati-Felvidéken, Lócse és Eperjes között, a Hernád és Tarca folyók mellett, kelet-nyugati irányban húzódik a Branyiszkó-hegység s ezen vezet át a Branyiszkó-hágó, melyre ezelőtt kilencven évvel honvédszuronyok ellenséges vérrel irták fel a magyar dicsőséget.

Nagy, havas, csikorgó tél volt akkor is. A magyar nem húzódnak a meleg kályhák mellé. Nem, mert külső és belső ellenség tört országunkra. Szabadságunkat, szülőföldünket, otthonunkat kellett védelmezni.

Védjük is... csodálatosan... magyarosan!

Branyiszkót egy császári tábornok (Schlick) csapatai tartották megszállva, kinek főereje Kassán volt. A gyalogos és ágyus katonák valósággal beborították Branyiszkó síkját és egész oldalát.

Görgeynek, a magyarok fővezérének pedig nagy szüksége volt Branyiszkóra, illetve az azon átvezető utra. Ugyanis csapataival Rózsahegy felől nyomult előre Eperjes felé, ahol egyesülni szeretett volna Klapkával az osztrák tábornok megtámadására. Kiadta tehát a parancsot, hogy az eperjesi országotat meg kell tisztítani az ellenségtől, ami nem jelentett mást, mint Branyiszkót elfoglalni.

Ezt a parancsot Guyon ezredes kapta, aki hős honvédekkel 1849 február 5-én reggel már Korotnoknál állott. Ott kezd emelkedni az ut.

Hullott a hó a meredek, jeges tájra. Istenem, ilyen viszonyok között, hegynek fölfelé, van-e halvány reménye is a győzelemnek?

Mindenki visszaborzadt volna, nem is kezdett volna bele

a támadásba, de honvédeink, élükön a legvitézebb katonák egyikével, Guyonnal, habozás nélkül megtámadták a Branyiskón elhelyezkedett ellenséget.

Ha ellenség nincs e hegyeken, ha ágyukból s fegyverekből nem szórják a halált, még úgy is nagy teljesítmény lett volna a hegy megmászása . . .

De a honvéd nem ismerte a félelmet. Szuronytszegezve törtek felfelé. Az erős állásokban levő ellenség háromszor szorította vissza lelkes fiainkat, de újra támadtak s velük volt az Isten. — Erdős Imre piarista lelkész, kezében a feszülettel, mindenütt elől ment Guyonnal. Hogyan maradhatott volna el tőlük a honvéd?

Dalolva törtek fölfelé, mert tudták, hogy így

„A magyar név megint szép lesz,
Méltó régi nagy híréhez!“

Sokan elestek, de az elől haladó piarista páter kezében lévő feszületen megnyugodott a haldoklók tekintete s hős lelküket mosolyogva áldozták a hazáért. Boldogan haltak meg, mert érezték, tudták, hogy:

„Hol sirjaink domborulnak,
Unokáink leborulnak
És áldó imádság mellett
Mondják el szent neveinket“.

Igen, mert „Isten után legszebb név a honvéd nevezet“ és Branyiskónál kiérdemelték ezt a hős fiuk.

Reggeltől éjfélig tartott a rettenetes harc s hőseink egymásután foglalták el az ellenség állásait, ágyuit. Megszalasztották a sokkal nagyobb számú ellenséget és így ki kellett üríteniök Kassát is.

Magyar fiuk, hős honvédeink unokái! Zarándokoljunk el lélekben most dicső multunk e legszebb emlékéhez: Branyiskóhoz s tanulva az ott nyugvó hős honvédek példájából, fogadjuk meg, hogy felnöve mi sem leszünk méltatlan utódaik: ha kell, mi is meg tudunk halni a hazáért s a magyar igazságért! a magyar feltámadásért!

Páluaválasztás

— Mi leszel, kis fiam? — Huszár leszek, apám!

Végy kardot és csákót, meg egy lovat alám!

— Vennék is, fiam, mert nincs szebb a világon,

Mint a magyar huszár: kardosan, lóháton!

De nehéz sor ám ez s nem is egészséges,